

Nietzscheho filosofické pojetí člověka zaměřené na kritiku náboženství a přehodnocení hodnot

Autorka se věnuje filosofické antropologii Friedricha Nietzscheho, kterou představuje z hlediska kritiky metafyziky a náboženství, z hlediska morálky a dále pak z hlediska výchovy. První dvě části chápu jako prezentaci Nietzscheových filosofických východisek, která tvoří myšlenkové podloží vlastní koncepce člověka. Předkladatelka zachytila ve své práci některé podstatné momenty Nietzscheova myšlení u každého zmíněného tématu, nicméně některé formulace, jež mají vymezit základní rámec jeho myšlení, se mi jeví jako poněkud schematické a ne dosti promyšlené. Autorka např. na s. 13 píše, že Nietzsche odmítá veškeré hodnoty a soudy stanovené jakýmkoliv systémem údajně proto, že odvádějí od skutečnosti. Tato formulace znamená, že hlavním měřítkem je pro Nietzscheho skutečnost a Nietzsche se tím implicitně vydává za pozitivistického či pragmatického kritika metafyziky. V kapitole věnované Nietzscheově kritice náboženství se přehlíží jeho dvojznačné hodnocení křesťanství, tedy přesněji postavy Krista, s nímž se shledáváme v jeho *Antikristu*. Tato kniha je zde rozhodující, a přesto ji autorka, až na jednu opravdu stručnou zmínku na s. 15, nevyužívá. Podobně je to s problematikou smrti Boha. Nietzsche v *Radostné vědě* v ní vidí nejen rozbití modly, ale také její následky: Lidé nevědí, co učinili.

Tyto Nietzscheho diference se však do jisté míry objevují v kapitole věnované tématu morálky, kde se např. říká, že „stádní“ morálka se podle Nietzscheho proměnila z opory na překážku (s. 21), nebo i na poměrně zdařilou interpretaci „přehodnocení hodnot“. V částech zaměřených na Nietzscheho pojetí výchovy se autorka kloní ke snad až příliš anarchistické interpretaci, když Nietzscheho vykládá tak, jako kdyby instituce byly hlavní překážkou výchovy chápané zjednodušeně jako spontánní vývoj jedince. „Nietzsche nevnímá výchovu jako proces přetváření člověka a potlačování jeho vlastností,“ píše se tu. Ocitujme však jednu větu z Nietzscheova textu „Shopenhauer jako vychovatel“, aby bylo jasné, že tak prostě to u Nietzscheho není. „Kdo by chtěl kupříkladu dosáhnout mezi Němci opravdového řečnického vzdělání...., nenašel by nikde ani mistra ani školu; zřejmě se zde ještě nepomyslelo na to, že mluvit a psát je umění, které si nelze osvojit bez nanejvýš svědomitého poučování a přetěžkých let učednictví.“ (Nietzsche, F., *Nečasové úvahy II*, Praha, Mladá Fronta 1992, s. 11). Rovněž je značným zjednodušením tvrdit, že Nietzsche vidí možnost změny společnosti v potlačení role rozumu a že nositeli této změny jsou géniové (s.31). Genialita se podle Nietzscheho projevuje potlačením role rozumu? Objevují se občas rozporné interpretace. Na s. 33 se tvrdí, že Nietzsche chápe člověka jako jednotu těla a duše. Na s. 34 se říká, že tělo je podle Nietzscheho podstata a duše je jen výmyslem metafyziků a křesťanů. V práci mi chybí nějaký náznak toho, že Nietzscheovo myšlení procházelo různými fázemi, o nichž píše např. Pavel Kouba v knize *Nietzsche*, na niž se autorka odvolává. Raný spis *Zrození tragédie z ducha hudby* je tak tematizován v opačném pořadí až po jeho spisech pozdních (s. 36). Stěžejní pojem „vůle k moci“ je vyložen opravdu stručně a schematicky bez přihlídnutí k fundovaným filosofickým interpretacím, které lze nalézt rovněž v knize Pavla Kouby. Nerozumím smyslu vět ve druhém odstavci na s. 42, kde se říká, že filosofové Baumler a Lukás (není to Lukács?) po válce (?) propadli německému národnímu socialismu (sic!), který v Nietzscheho díle musel najít „prvky zla“, protože se jím cítil ohrožen (opak je pravdou). Pak se hned píše, že fungování socialistického státu pod nadvládou komunistů je v rozporu s Nietzscheho ideály. Neplete si autorka německý národní socialismus a poválečný socialismus pod nadvládou komunistů? Nacisty a komunisty?

Předkládaná práce obsahuje řadu těchto nedostatků, různých překlepů a jiných formálních nedostatků, např. některé tituly nejsou uvedeny v seznamu použité literatury (Fink, E., *Filosofie Friedricha Nietzscheho*, Kouba, P., *Nietzsche*). Zároveň v sobě má několik pozitivních momentů. Práci doporučuji k obhajobě, při níž by předkladatelka měla prokázat, že její porozumění Nietzschemu je hlubší, než naznačuje samotná práce.

9. 7. 2015

Mgr. Michael Hauser, Ph.D.